

norden

Pohjoismainen kompassi

Pohjoismaiden ministerineuvoston
Islannin-puheenjohtajakauden
ohjelma 2009

Pohjoismainen kompassi

Islannin puheenjohtajakauden ohjelma 2009

ANP 2008:746

© Pohjoismaiden ministerineuvosto,

Kööpenhamina 2008

ISBN 978-92-893-1763-4

Suunnittelu Ágústa Ragnarsdóttir.

Paino Guðjón Ó ehf.

Kuvat Nordic Photos, Morgunbladet,

Ragnar Th. Sigurðsson, Eyþór Árnason.

Painos 1000

Painettu ympäristöä säästävälle paperille,
joka täyttää pohjoismaisen Joutsen-merkin
kriteerit.

Julkaisun voi tilata osoitteesta

www.norden.org/order. Muita julkaisuja on

osoitteessa www.norden.org/publikationer.

Lisätietoa puheenjohtajakauden

ohjelmasta osoitteesta www.norden2009.is.

Toimitus

Nordisk sekretariat

Íslands statsmínisteríum

Hverfisgata 6

IS-150 Reykjavík

Ísland

Puh. +354 545 8460

S-posti: nordurlandaskrifstofa@for.stjr.is

Sisällys

Esipuhe	5
Pohjoismainen kompassi	6
Pohjolan voimatekijät	11
Pohjolan vahvuus	14
Pohjolan vastaus ilmastonmuutokseen ..	18
Globaali Pohjola	21

Esipuhe

Globaalissa maailmassa jokaisen kansan täytyy itse määrittellä itsensä ja asettaa tavoitteensa suhteessa muuhun maailmaan. Pohjoismaat edustavat globaalista näkökulmasta katsottuna monilla aloilla maailman huippua. Tästä huolimatta meidän on arvioitava yhä uudelleen omia vahvuksiamme ja heikkouksiamme, sillä globaali kilpailu ja kansainvälinen yhteisö kehittyvät jatkuvasti.

Monet Pohjoismaiden tulevista haasteista pystytään ratkaisemaan ainoastaan maidenvälisen yhteistyön avulla. Tämä oli Pohjoismaiden pääministereiden lähtökohtana, kun he vuonna 2007 tekivät tärkeän päätöksen pohjoismaisen yhteistyön uudesta päiväjärjestyksestä, jonka ytimenä olisivat toimenpiteet globalisaation kohtaamiseksi.

Ensisijaisena tavoitteena on vahvistaa Pohjoismaiden kilpailukykyä sekä jouduttaa työtä, jota tehdään ilmastonmuutosta ja muita maailmanlaajuisia ympäristöuhkia koskevien kansainvälisten sopimusten parissa. Pääministereiden aloitteet myötäilevät siten Pohjoismaiden muiden ympäristö- ja energia-alan panostuksia, joissa keskitytään kaikkia maapallon asukkaita hyödyttävään innovointiin ja tutkimukseen. Meillä on täysi syy jatkaa tätä työtä.

Pohjoismaista yhteistyötä on pääministereiden päätöksen vanavedessä ohjattu määrätietoisesti uuteen suuntaan. Ruotsin puheenjohtajakauden otsikkona oli vuonna 2008 Yhteisvoimin. Se jakautui neljään osa-alueeseen: *kilpailukyky, ilmasto, luovuus ja koordinointi*. Työsarkaa on kuitenkin vielä jäljellä, ja Islanti aikookin puheenjohtajakaudellaan vuonna 2009 keskittyä muun muassa globalisaatioaloitteiden seurantaan.

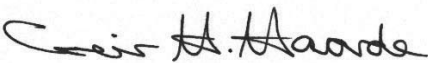
On erittäin tärkeää panna täytäntöön pohjoismaisen huippututkimusaloite *Pohjoismaista maailmalle*, joka keskittyy nimenomaan ympäristö-, energia- ja ilmastoalan tutkimukseen ja innovointiin. Tutkimus tulee nivoa ympäristönsuojeluun ja kestävään energiantuotantoon. Samalla tulee edistää myös pohjoismaisen huipputekniikan vientiä, ja on tärkeää, että innovointityöhön saadaan houkuteltua mukaan myös elinkeinoelämä.

Pohjoismaat ovat edelläkävijöitä terveyden ja hyvinvoinnin saralla. Hyvinvointimenot kasvavat kuitenkin sitä mukaa kuin lääketieteen alalla saavutetaan suuria edistysaskeleita ja väestön keski-ikä kohoaa. Pohjoismaiden on perusteltua analysoida yhdessä pohjoismaisten hyvinvointiyhteiskuntien haasteita ja ottaa oppia toistensa kokemuksista. Tämän vuoksi tuleekin käynnistää terveys- ja hyvinvointialan pohjoismaisen huippututkimus- ja innovaatio-ohjelma.

Keväällä 2008 järjestettiin Ruotsin pääministerin johdolla ja Pohjoismaiden ministerineuvoston myötävaikutuksella ensimmäinen pohjoismainen globalisaatiofoorumi, jonka aiheena oli *Kilpailukykyinen Pohjola globaalissa maailmassa*. Seuraava globalisaatiofoorumi järjestetään helmikuun 2009 lopussa Islannissa, ja siinä keskitytään energiaan, ilmastoon ja ympäristöön. Foorumin punaisena lankana on pohjoismaisen innovointi.

Pohjoismaat valmistautuvat tiiviissä yhteistyössä myös Kööpenhaminassa joulukuussa 2009 pidettävään YK:n ilmastokokoukseen. Uuden ilmastopimuksen aikaansaaminen on maailmanyhteisölle elintärkeää. Pohjoismaiden kunnianhimoisena tavoitteena on onnistua tässä.

Globaalissa maailmassa meille pohjoismaalaisille on tärkeää tehdä sitoutunutta yhteistyötä, joka pohjautuu yhteiseen historiaan, kulttuuriin ja perusnäkemykseen siitä, mikä on oikein ja tavoittelemisen arvoista. Näitä arvoja meidän tulee vaalia vastaisuudessakin.

Geir H. Haarde

Pohjoismainen kompassi

Pohjoismaiden pääministereiden kesällä 2007 Punkaharjulla antaman julkilausuman myötä pohjoismainen yhteistyö sai uuden sävelen. Tuolloin esiteltiin visio siitä, miten Pohjoismaat voisivat vastata globalisaation haasteisiin. Hyvin lyhyen ajan kuluessa on onnistuttu muuttamaan yhteistyön suuntaa siten, että Pohjoismaat pystyvät parantamaan iskukykyään sekä valmiuksiaan hyödyntää globalisaation mahdollisuuksia. Ajatus globaalista kylästä on jo pitkään ollut todellisuutta. Ihmiset, tavarat ja pääoma liikkuvat maasta ja maanosasta toiseen ja kannustavat kaupankäyntiin sekä koulutus- ja kulttuuriyhteistyöhön. Kilpailuympäristö on täysin muuttunut.

Pohjolan voimatekijät ja vahvuus

Islannin mielestä on erittäin tärkeää seurata pääministereiden globalisaatiopolitiikkaa ja hankkeita, joita on käynnistetty kahden viime vuoden aikana Suomen ja Ruotsin puheenjohtajakaudella. Yksi etusijalle asetetuista alueista on huippututkimusyhteistyö etenkin energian, ilmaston ja ympäristön alalla. Avainasemassa ovat pohjoismaiset tutkimuslaitokset NordForsk, Pohjoismainen innovaatiokeskus (NICe) ja Pohjoismainen energiantutkimus. Islanti tukee näiden laitosten vahvistamista, koska vain siten voidaan saada aikaan tuloksia. Seuraavana askeleena on valmistella uutta terveys- ja hyvinvointialan huippututkimusohjelmaa.

Pohjoismaiden vahvan kilpailuaseman ja ihanteellisten ehtojen edellytyksenä on vahvistaa yhteistyötä koulutuksen, tutkimuksen ja innovoinnin saralla. Pohjoismaisen tutkimus- ja innovaatiopolitiikan uudistamisen tavoitteena on tehdä Pohjoismaista entistä dynaamisempi, iskuvoimaisempi ja luovempi alue, joka houkuttelee sekä inhimillisiä että taloudellisia voimavaroja.

Jotta tutkimusyhteisölle pystyttäisiin luomaan hyvä kasvupohja, on keskeisen tärkeää vahvistaa ja laajentaa pohjoismaista yliopistoyhteistyötä. Tietoa innovoinnin merkityksestä tulee niin ikään levittää ja juurruttaa se elinkeinoelämän ja laitosten väliseen tiheään verkostoon. Lisäksi on parannettava yliopistojen mahdollisuuksia osallistua innovointityöhön – myös silloin, kun pyritään luomaan uusia elinkeinoja haja-asutus-alueille.

Tasa-arvonäkökulman valtavirtaistaminen kaikilla yhteistyön osa-alueilla on edelleenkin etusijalla. Vahva, monimuotoinen työvoima on edellytyksenä sille, että Pohjoismaat säilyttävät johtavan asemansa kansainvälisessä kilpailuympäristössä. Siksi onkin tärkeää hyödyntää täysimittaisesti sekä naisten että miesten koulutuksen ja kokemuksen muodostamaa potentiaalia.

Pohjoismaiden tavoitteena on muodostaa yhteinen elinkeino- ja markkina-alue. Tähän ei kuitenkaan päästä, ellei rakenteellisia esteitä pureta ja huolehdita siitä, ettei ihmisten, tavaroiden, palveluiden ja pääoman vapaan liikkuvuuden tielle synny uusia esteitä. Onkin tärkeää tukea Ruotsin puheenjohtajakaudella vuonna 2008 perustetun pohjoismaisen rajaestefoorumin työtä.

Kilpailukyvyyn vahvistamiseksi Pohjoismaita tulee näkyvöittää alueena etenkin niissä maailmankolkissa, joissa talouskasvu on suurinta. Islannin mukaan on luontevaa tehdä innovaatioyhteistyötä Aasian suunnalla aina, kun se on yhteisten etujen mukaista. Shanghaiin maailmannäyttelyssä vuonna 2010 tulee hyödyntää tilaisuutta profiloida Pohjoismaita yhtenäisenä markkina-alueena ja kiinnittää huomiota Pohjoismaiden erityisasemaan energia- ja ympäristötekniikan sekä muotoilun, taiteen ja luovien toimialojen saralla.

Pohjolan vastaus ilmastonmuutokseen

Yksi suurimmista maailmanyhteisön haasteista on ympäristöä säästävien energiaratkaisujen kehittäminen. Tässä Pohjoismailla on paljon annettavaa. Muutamassa vuosikymmenessä ne ovat kukin omalla alallaan nousseet maailman kärkimaiksi kestäväen energian tuottajina ja käyttäjinä. Tätä uraa uurtavaa työtä tulee jatkaa ja taitotietoa välittää muihin maihin. Samalla tulee jatkaa Pohjoismaiden sähkömarkkinoiden yhdentämistä.

Islannin puheenjohtajakaudella keskitytään kehittämään uutta energiatekniikkaa, jonka avulla edistetään kestävää energiankäyttöä ja pienennetään kasvihuonekaasupäästöjä. Etusijalle asetetaan etenkin liikennesektorin hiilidioksidipäästöjen pienentäminen.

Tärkein kansainvälinen tapahtuma Islannin puheenjohtajakaudella on YK:n ilmastopöytäkirjan 15. osapuolikonferenssi, joka järjestetään joulukuussa 2009 Kööpenhaminassa Ruotsin EU-puheenjohtajakaudella. Pohjoismaat pyrkivät yhdessä luomaan yhteisymmärrystä ilmastoneuvottelujen tärkeimmistä tavoitteista. Ne esittelevät konferenssissa muun muassa uutta tekniikkaa ja energiaratkaisuja, joiden avulla pyritään pienentämään kasvihuonekaasupäästöjä.

Vuoden 2009 alussa tulee voimaan kestäväen kehityksen uusi pohjoismainen strategia. Ohjelman sektorienvälisen painopistealueiden tulee olla punaisena lankana kaikessa Pohjoismaiden ministerineuvoston toiminnassa. Ohjelma on myös Pohjoismaiden panos kansainvälisillä foorumeilla tehtävään kestäväen kehityksen yhteistyöhön.

Ympäristö-, ilmasto- ja energia-alan yhteistyö on keskiössä myös ministerineuvoston yhteistyössä Pohjoismaiden naapurimaiden ja alueellisten järjestöjen kanssa.

Globaali Pohjola

Ilmaston maailmanlaajuisen lämpenemisen myötä avautuu uusia laivaväyliä ja arktisten alueiden luonnonvarojen kysyntä kasvaa. Tämä merkitsee sekä mahdollisuuksia että uhkakuvia. Pohjoismaiden on tärkeää valvoa pohjoisia merialueita ja ylläpitää ympäristökatastrofien torjuntavalmiutta. Islanti ehdottaa, että käynnistetään Pohjois-Atlantin haavoittuvien alueiden selvitystyö, jolla pohjustetaan koordinoituja toimenpiteitä.

Islannin mielestä on tärkeää vahvistaa Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Arktisen neuvoston välistä yhteistyötä. Pohjoismaiden tulee tukea arktisten alueiden yhteiskuntia ja alkuperäiskansojen ponnisteluja kulttuuriperinnön säilyttämiseksi.

Islanti asettaa selkeästi etusijalle yhteistyön Pohjolan länsinaapureiden kanssa etenkin arktisten olojen ja ilmaston tutkimuksen saralla. Se aikoo tunnustella mahdollisuuksia tehdä Kanadan itäisten rannikkoalueiden toimijoiden kanssa innovaatio- ja tutkimusyhteistyötä, jossa selvitetään ilmaston vaikutuksia merten ekosysteemeihin.

Islanti pitää tärkeänä kehittää Itämeren maiden kanssa tehtävää yhteistyötä etenkin EU:n tulevan Itämeri-strategian valossa. Se aikoo keskittyä eritoten panemaan täytäntöön uusia, vuonna 2009 voimaan tulevia suuntaviivoja ministerineuvoston yhteistyölle sekä Viron, Latvian ja Liettuan että Luoteis-Venäjän kanssa. Lisäksi Islanti aikoo puheenjohtajakaudellaan panostaa Valko-Venäjän demokraatiakehityksen tukemiseen.

Islannin puheenjohtajakauden ohjelmaan voi tutustua tarkemmin osoitteessa www.norden2009.is.

Pohjolan voimatekijät

Pohjoismaiden kilpailukyky perustuu koulutukseen, osaamisen vaihtoon, innovointiin, sopeutumiskykyyn ja aloitteellisuuteen. Islannin puheenjohtajakaudella painotetaan monialaista tutkimus- ja innovaatioyhteistyötä viranomaisten, laitosten ja yritysten välillä. On tärkeää hyödyntää täysipainoisesti sitä asiantuntemusta, jota on karttunut NordForskillle, Pohjoismaiselle energiantutkimukselle, Pohjoismaiselle innovaatiokeskukselle (NICe) ja Pohjoismaiselle aluekehityksen keskukselle (Nordregio). Edistämällä yritysten ja laitosten välistä verkostoitumista pyritään vahvistamaan osaamisen siirtoa ja innovointia kaikilla aloilla. Islannille on tärkeää pyrkiä luomaan Pohjoismaista dynaaminen, iskukykyinen, houkutteleva ja yhtenäinen tutkimus-, innovaatio- ja yrittäjyysalue.

Koulutuksen saralla lähtökohtana ovat ministerineuvoston globalisaatioprosessi ja siihen sisältyvät konkreettiset aloitteet. Tarkoituksena on käynnistää sektorienvälistä yhteistyötä luovuuden, uudenlaisen ajattelun ja yrittäjäkulttuurin vahvistamiseksi koulutusjärjestelmän kaikilla tasoilla. Pohjoismaista maisteriohjelma-aloitetta tulee kehittää ja Pohjoismaita profiloida yhtenäisenä koulutusalueena. Myös elinikäistä oppimista tulee kehittää osana globalisaatioaloitetta.

Taidealan koulutuksen, kulttuuritoiminnan ja luovien toimialojen merkitys taloudelle kasvaa entisestään, ja siksi niihin kiinnitetään erityistä huomiota. Luovia toimialoja vahvistamalla Pohjoismaat voivat hyödyntää luovuutta pyrkiessään johtavaan asemaan. Koulutusjärjestelmässä tulee ottaa huomioon myös lisääntyvä maahanmuutto, määrätietoinen kotouttaminen sekä monikulttuurisessa yhteiskunnan sisältämät mahdollisuudet.

Yksi pohjoismaisen yhteistyön kulmakivistä on kehittää Pohjoismaita yhtenäisenä elinkeino- ja markkina-alueena. Islannin mielestä on tärkeää avata Pohjoismaiden markkinat esimerkiksi lääkkeiden ja terveyspalveluiden kaupalle. Samalla on kehitettävä pohjoismaista hyvinvointimallia ja vahvistettava yhteistyötä lähialueiden kanssa.

Vuoteen 2012 ulottuva uusi aluepoliittinen yhteistyöohjelma tulee voimaan vuoden 2009 alussa. Islanti pitää erittäin tärkeänä, että ohjelma pannaan täytäntöön mahdollisimman nopeasti ennen kaikkea tutkimuksen ja innovoinnin osalta.

TEHTÄVÄT

- Huippututkimusaloite käynnistetään vuoden 2009 kuluessa. Siinä keskitytään energia-, ympäristö- ja ilmastoalan erityishankkeisiin ja edellytetään samaa tutkimuksen ja innovoinnin yhdistämisen periaatetta, jolle Pohjoismainen tutkimus- ja innovaatioalue (NORIA) perustuu.
- Ryhdytään valmistelemaan uutta terveys- ja hyvinvointialan huippututkimusohjelmaa.
- Pyritään laajentamaan NordForskin, Pohjoismaisen innovaatiokeskuksen (NICe) ja Pohjoismaisen energiantutkimuksen välistä verkostoa ja vahvistamaan niiden yhteyksiä kansallisiin innovaatiolaitoksiin.

- Arvioidaan Pohjoismaisen tutkimuksen ja innovaation valkoista kirjaa ja pyritään vahvistamaan elinkeinoelämän innovaatio-osaamista globalisaation ja ilmastonmuutoksen valossa. Tulokset esitellään konferenssissa.
- Panostetaan Pohjoismaiden yliopistojärjestelmän vahvistamiseen kokonaisuutena ja Pohjoismaiden profiloimiseen dynaamisena, kansainvälisenä yliopistoalueena.
- Pyritään luomaan korkea-asteen tutkintojen molemminpuolinen tunnustamisjärjestelmä sekä siirtymään laatuohjaukseen Pohjoismaiden yliopistoissa. Järjestetään yliopistotoiminnan laatua käsittelevä konferenssi.
- Kiinnitetään huomiota taideaineisiin opetuksen kaikilla tasoilla sekä niiden merkitykseen yliopistojen opetus- ja tutkimusaloille. Järjestetään konferenssi, jossa keskustellaan taidealan oppilaitosten merkityksestä luovan ajattelun, innovoinnin ja yrittäjyyden voimatekijöinä yhteiskunnassa.
- Pidetään seminaari maahanmuuttajien koulutuksesta ja kotouttamisesta pohjoismaiseen yhteiskuntaan.
- Järjestetään seminaari terveystutkimukseen pohjautuvasta innovoinnista ja kehittämisestä.
- Käynnistetään panostus pohjoismaisten lääkemarkkinoiden vapauttamiseksi ja alan kilpailun lisäämiseksi. Selvitetään edellytyksiä muiden maiden osallistumiselle islantilais-ruotsalaiseen pilottihankkeeseen, jossa on kyse molemminpuolisten myyntilupien myöntämisestä lääkkeille. Islanti pitää myös tärkeänä terveyspalveluiden markkinoiden avaamista sekä mahdollisten esteiden tunnistamista, jotta niitä voitaisiin ryhtyä poistamaan.
- Seurataan Nordregion tutkimusta, jonka mukaan on tuloksekasta sijoittaa yliopisto seudulle, jolle suunnitellaan taajama-asutusta. Päätelmät esitellään konferenssissa.
- Kehitetään menetelmiä yrittäjyyden edistämiseksi haja-asutusalueilla keskittyen etenkin naisten innovointitoiminnan tukemiseen.
- Pidetään energia-, kuljetus- ja turvallisuuspalveluiden standardointia käsittelevä seminaari.
- Ryhdytään valmistelemaan Pohjoismaiden yhteistä profilointia Shanghain maailmannäytelyssä vuonna 2010. Pohjoismaat ovat edelläkävijöitä ympäristö- ja energiatekniikan sekä muotoilun ja taiteen saralla, joten on luontevaa ottaa tämä huomioon suunnitelluissa hankkeissa.

Pohjolan vahvuus

Pohjoismaiden vahvuutena ovat demokratia, tasa-arvo ja yhteinen arvopohja sekä vastuu kansalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista. Vahvuuden taustalla on myös yleinen näkemys siitä, että koulutus ja tutkimus sekä yksilöiden, yritysten ja yhteiskuntaryhmien luovat aloitteet ovat edistysaskeleiden edellytyksiä.

Luovuus on yksi Pohjoismaiden perusvahvuuksista. Demokratia vahvistuu, kun mahdollisimman monet voivat nauttia kulttuurielämyksistä ja osallistua taiteen tekemiseen. Islanti pyrkii puheenjohtajakaudellaan hyödyntämään luovuutta ja innovointikykyä yhteisen tempauksen lähtökohtana. Puheenjohtajakaudella käynnistetään monialaisia hankkeita kulttuurin, tutkimuksen ja yrittäjyyden kytkemiseksi toisiinsa. Asialistalla on myös Pohjoismaiden osallistuminen *Euroopan luovuuden ja innovaatioiden teemavuoteen 2009*.

Globalisaatio on lisännyt työvoiman liikkuvuutta, mikä on osaltaan edistänyt muun muassa Pohjoismaiden pitkään jatkunutta talouskasvua. Samanaikaisesti ilmenee kuitenkin sosiaalista polkumyyntiä, työpaineet kasvavat ja työvoimalta edellytetään yhä enemmän joustavuutta. Työttömyyden vastaiset toimenpiteet on asetettava etusijalle sekä rajatuilla maantieteellisillä alueilla että tietyillä erityisaloilla.

Terveyden ja hyvinvoinnin saralla Islanti jatkaa työtä sektorin ydinalueella eli *pohjoismaisten hyvinvointi-innovaatioiden* parissa. On tärkeää pohtia etenkin sitä, miten maat voivat kehittää pohjoismaista hyvinvointimallia siten, että se selviytyy globaalissa kilpailussa. Globalisaatiohaasteisiin liittyvää yhteistyötä tehdään kolmella eri osa-alueella: *väestörakenteen muutos ja heikoimpien ryhmien syrjäytymisen ehkäiseminen, sosiaali- ja terveydenhuollon laadun kehittäminen sekä yhteistyö Pohjoismaiden lähialueiden kanssa muun muassa ihmiskaupan torjumiseen liittyvissä kysymyksissä*. Erityisesti painotetaan hyvinvointi- ja yhdyskuntasuunnittelusektorin nivomista yhteen asuntomarkkinoiden ja yhteiskunnan sosiaalisen jakautumisen ehkäisemiseksi. Huomiota kiinnitetään toimenpiteisiin, joiden avulla lisätään osallistumista työmarkkinoille, sekä strategioihin, joilla kasvatetaan yksilöllisten, käyttäjälähtöisten hyvinvointipalveluiden painoarvoa. Niin ikään pyritään lisäämään terveys- ja hyvinvointialan tutkimusta, innovointia ja osaamisen kehittämistä.

Pohjoismaiden toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaajärjestelmien avulla ovat herättäneet suurta mielenkiintoa. Näitä järjestelmiä arvioidaan puheenjohtajakaudella. Lisäksi tutkitaan, miksi naisten ja miesten tasa-arvoinen edustus ei vielä kukaan ole toteutunut politiikassa ja yritysten hallituksissa. Tasa-arvoyhteistyötä pyritään edistämään Länsi-Pohjolassa. Niin ikään on tutkittava naisten vaikutusta ilmastopolitiikkaan sekä ilmastomuutoksen mahdollisia vaikutuksia tasa-arvoon.

Pohjoismaiden väliset lainsäädännön eroavaisuudet eivät Islannin mielestä saa aiheuttaa ongelmia yrityksille ja kansalaisille. Oikeusalan yhteistyötä ja yhdenmukaistamista on tarkoitus jatkaa. Rajaesteyhteistyössä on varmistettava, ettei uusia esteitä synny, kun EU-lainsäädäntöä pannaan täytäntöön kaikkia Pohjoismaita koskevilla aloilla.

TEHTÄVÄT

- Kehitetään ja esitellään muille Pohjoismaille islantilaista taide- ja kulttuurifestivaalia *Rajatonta taidetta*. Tavoitteena on tuoda taide ja kulttuuri toimintarajoitteisten ulottuville ja näkyvöittää toimintarajoitteisten taidetta. Vuoden 2009 festivaaleilla panostetaan muiden Pohjoismaiden osallistumiseen.
- Lähetetään islantilainen *Erityisiä lapsia* -valokuvanäyttely kiertueelle muihin Pohjoismaihin. Järjestetään elokuvafestivaali ja seminaari vähemmistöryhmien kielistä, muun muassa viittomakielestä.
- Käynnistetään monialaisia taide- ja kulttuurihankkeita terveemmän elämäntavan edistämiseksi.
- Islanti tekee aloitteen viikinkiaikaisten löytöjen esittämiseksi Unescon maailmanperintöluetteloon.
- Käynnistetään yhteistyö nuorten asenteita koskevien vertailututkimusten tekemiseksi. Tutkimuksissa selvitetään eri-ikäisten ja eri sukupuolta olevien nuorten näkemyksiä urheilusta, vapaa-ajanharrastuksista, koulutuksesta ja tulevaisuudenodotuksista.
- Julkaistaan suurimmilla maahanmuuttajakielillä tiedotusaineistoa työympäristöstä sekä oikeuksista ja velvollisuuksista Pohjoismaiden työmarkkinoilla.
- Pyritään koordinoimaan Pohjoismaiden lainsäädäntöä työterveyden, työturvallisuuden ja työympäristön alalla. Tähän sisältyy myös Pohjoismaiden työympäristölainsäädännön vertailu. Tulokset julkaistaan raportin muodossa.
- Työtapaturmien rekisteröintiä ja tietojen käsittelyä koordinoidaan Pohjoismaiden kesken siten, että tietoja voidaan hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla työympäristöyhteistyössä.
- Järjestetään konferenssi, jossa käsitellään toimenpiteitä työttömien aktivoimiseksi esimerkiksi työharjoittelun, uudelleen koulutuksen ja työmarkkinapanostusten avulla.
- Asetetaan monialainen työryhmä, jonka tavoitteena on vahvistaa Pohjoismaiden hyvinvointilaitosten ja työvoima-alan keskusvirastojen yhteistyötä.
- Islanti tekee aloitteen neljän monialaisen yhteistyötyöryhmän asettamisesta työmarkkina-, sosiaali- ja terveyssektorien ministerineuvostojen alaisuuteen. Yhden työryhmän tehtävänä on tarkastella asuntomarkkinoiden merkitystä pohjoismaiselle hyvinvointimallille, toisen tehtävänä on kerätä tietoa yksilöllisistä, käyttäjälähtöisistä hyvinvointipalveluista, kolmannen tehtävänä on tutkia, miten työmarkkinoille osallistuminen vaikuttaa ikääntyneiden terveyteen ja elämänlaatuun, ja neljännen tehtävänä on selvittää, mitä etua on itsemääräämisoikeuden soveltamisesta psyykkisesti sairaiden hoidossa.
- Kehotetaan maiden kansanterveyslaitoksia tekemään yhteistyötä tupakoinnin vähentämiseksi.
- Tehdään tutkimus siitä, miten metsät ja metsitys edistävät kansanterveyttä.
- Pidetään seminaari ylipainon torjumisesta.

- Järjestetään konferenssi, jossa esitellään miesten ja naisten edustusta politiikassa ja yritysten hallituksissa koskeva vertailututkimus.
- Pohjoismaissa käynnistetään äitiys-, isyys- ja vanhempainvapaajärjestelmiä koskeva tutkimus. Tulokset julkaistaan kirjan muodossa ja esitellään konferenssissa.
- Järjestetään konferenssi, jossa esitellään Pohjoismaiden päiväkodeissa ja peruskouluissa tehtävän tasa-arvokasvatuksen tuloksia.
- Järjestetään konferenssi, jonka aiheena on Länsi-Pohjolan tasa-arvolainsäädäntö. Käynnistetään Länsi-Pohjolan maiden välille yhteistyötä tasa-arvokasvatuksesta päiväkodeissa ja peruskouluissa.
- Järjestetään seminaari verkkojulkaisuun liittyvistä vastuukysymyksistä ja verkkorikollisuuden vastaisista toimenpiteistä.

Pohjolan vastaus ilmastonmuutokseen

Pohjoismaat voivat vastata ilmastonmuutokseen toisaalta ehkäisemällä ja vähentämällä ympäristöseurauksia, toisaalta sopeuttamalla elinkeinoelämää ja hyödyntämällä luonnonvaroja.

YK:n ilmastokokouksessa Kööpenhaminassa joulukuussa 2009 viimeistellään ilmastonmuutoksen vastaisia toimia koskeva sopimus. Työ koskettaa kaikkia maapallon asukkaita. Pohjoismaat ovat yhtä mieltä siitä, ettei maapallon keskilämpötila saa nousta yli kahta astetta verrattuna teollistumisen alkuaikoina vallinneisiin keskilämpötiloihin. Tavoitteeseen pääseminen edellyttää koordinoituja toimenpiteitä niin teollisuusmailta kuin kehitysmaailmasta.

Muiden Pohjoismaiden tavoin Islanti pitää erittäin tärkeänä, että ilmastoneuvottelut päättyvät Kööpenhaminassa sopimukseen. Niinpä tulevaisuudenvisiosta ja mitattavissa olevista tuloksista pyritäänkin pääsemään yksimielisyyteen. On saatava aikaan kokonaisratkaisut rahoituksen ja tekniikan siirron osalta sekä laadittava hiilidioksidin varastointia ja päästöjä koskevat säännöt, joita voidaan soveltaa maankäytön muutosten ja metsityksen yhteydessä. Islanti on jo tehnyt ehdotuksen kosteikkojen palauttamisesta ja maa-alueiden uudisraivauksesta vaihtoehtoisina hiilidioksidin varastointimenetelminä.

Kukin Pohjoismaa on omalla alallaan päässyt pitkälle uusiutuvien energianlähteiden käytössä. Tätä asiantuntemusta on hyödynnettävä mahdollisimman laajalti ympäri maailmaa. Pohjoismaat aikovatkin osallistua aktiivisesti eurooppalaiseen ja kansainväliseen energiayhteistyöhön ja käynnistää ympäristötekniikan kehityshankkeita. Etusijalle asetetaan liikennesektorin, etenkin merenkulun, ympäristöä säästävät energiamuodot.

Kansainvälisen yhteisön ilmastostrategioiden laatimiseen liittyvät monialaiset tehtävät ovat tärkeällä sijalla Pohjoismaiden talousalan yhteistyössä. Esimerkkinä voidaan mainita taloudelliset ohjauskeinot kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi.

TEHTÄVÄT

- Puheenjohtajakaudella vahvistetaan työryhmää, joka tarkastelee energiankäyttöä Länsi-Pohjolan haja-asutusalueilla. Työryhmän tehtävänä on keskittyä kalastus- ja liikennesektorin energiankäyttöön ja pyrkiä aikaansaamaan yhteistyötä Pohjois-Atlantin rannikkoalueiden välille.
- Vuonna 2009 laaditaan uusi nelivuotinen energiayhteistyön toimintasuunnitelma.
- Erityyppisten autojen energiankulutuksen ja polttoainekustannusten laskemiseen tarkoitettu tietokoneohjelma käännetään ja julkaistaan Internetissä tavoitteena lisätä kuluttajien tietoisuutta energiasta ja kasvihuonekaasupäästöistä.
- Järjestetään konferenssi auto- ja laivaliikenteen kestävästä energiamuodoista.
- Kalastus-, vesiviljely-, maatalous-, elintarvike- ja metsätalousasiain ministerineuvoston alaiselle työryhmälle annetaan tehtäväksi tutkia ilmastonmuutoksen seurauksia alkutuotannolle.
- Käynnistetään hanke, jossa selvitetään ilmastonmuutoksen vaikutuksia Pohjoismaiden elinkeinoelämään ja -politiikkaan. Hanke esitellään konferenssissa.
- Pohjoismaat esittelevät YK:n ilmastokokouksessa Kööpenhaminassa vuonna 2009 oman ehdotuksensa siitä, miten kansalaisille voidaan tiedottaa kestävästä kehityksestä, ilmastonmuutokseen sopeutumisesta ja ilmastotoimenpiteistä.
- Samanaikaisesti New Yorkissa maaliskuussa 2009 pidettävän YK:n naisten asemaa käsittelevän toimikunnan istunnon kanssa järjestetään pohjoismainen tilaisuus, jossa käsitellään tasa-arvoa ja ilmastonmuutosta. Tämän jälkeen laaditaan tasa-arvoa ja ympäristöä käsittelevä raportti, joka julkistetaan Kööpenhaminan ilmastokokouksessa.
- Käynnistetään hankkeita, joissa tarkastellaan maankäyttöä ja hiilidioksidin varastointia. Seurataan tavoitteita, jotka on esitetty *Selfossin julkilausumassa kestävästä metsätaloudesta*.
- Käynnistetään yhteistyö vahingoittuneiden ekosysteemien palauttamismenetelmien kehittämiseksi.
- Kutsutaan Pohjoismaiden nuorisojärjestöjen edustajia opintomatalle Vatnajökullin kansallispuistoon, joka on Euroopan suurin kansallispuisto. Tutustutetaan vieraat siihen, miten luonnonsuojelu ja luonnonvarojen kestävä käyttö voidaan yhdistää käytännössä.
- Laaditaan analyysi mahdollisuuksista hyödyntää biotekniikkaa maataloudessa, kotieläinten kasvatuksessa, kalanviljelyssä ja metsätaloudessa.
- Kestävää metsätaloutta koskevan *Selfossin julkilausuman* nojalla panostetaan puiden jalostukseen osana ilmastonmuutokseen sopeutumista.
- Esitellään Pohjoismaiden geenivaroja YK:n kestävä kehityksen toimikunnassa.
- Panostetaan yksinkertaisen, tarkoituksenmukaisen ympäristönhallintajärjestelmän kehittämiseen pienille ja keskisuurille yrityksille. Lisäksi tutkitaan ympäristönhallintajärjestelmien sertifiointijärjestelmiä.
- Pohjoismaista Joutsen-ympäristömerkkiä tulee vahvistaa. Vuonna 2008 toteutetun Joutsenmerkin tarkistuksen yhteydessä tehdyt ehdotukset käydään läpi ja kootaan esimerkkejä hyvistä tuloksista, joita on saatu merkin käytöstä.

Globaali Pohjola

Kansainvälinen yhteisö sekä globaalit haasteet ja mahdollisuudet vaikuttavat vahvasti pohjoismaiseen yhteistyöhön. Pohjoismaat voivat hyötyä suuresti yhteistyöstä muiden maiden ja laitosten kanssa.

Yhteistyö Itämeren ympärysvaltioiden kanssa on edelleenkin tärkeä osa ministerineuvoston toimintaa. Islanti keskittyy etenkin panemaan täytäntöön uusia, vuonna 2009 voimaan tulevia suuntaviivoja ministerineuvoston yhteistyölle sekä Viron, Latvian ja Liettuan että Luoteis-Venäjän kanssa.

Kansainvälisillä foorumeilla Islanti asettaa selkeästi etusijalle merten suojeluun ja arktisiin olosuhteisiin liittyvän yhteistyön. Lisäksi sen mielestä on tärkeää, että Pohjoismaat tiivistävät yhteistyötään läntisten naapurimaidensa ja -alueidensa eli Kanadan itäisten rannikkoalueiden, Skotlannin ja Irlannin kanssa. Huomiota tulee kiinnittää tutkimus- ja innovaatioyhteistyöhön. Dynaaminen Pohjois-Atlantin yhteistyö on myös edelleen tärkeällä sijalla.

Mertensuojelustrategia on yksi tärkeimmistä tekijöistä Pohjoismaiden vastatessa ilmastonmuutokseen. Islanti pitää tärkeänä tutkia ilmastonmuutoksen seurauksia meriympäristölle ja ylläpitää koordinoitua ympäristövahinkojen torjuntavalmiutta. Meren ekosysteemien jatkuva valvonta on välttämätöntä ympäristökatastrofien välttämiseksi. Islanti haluaa, että merten haavoittuvat ekosysteemit tunnistetaan ja niiden suojelemiseksi tehdään kansainvälistä yhteistyötä.

On tärkeää kunnioittaa pohjoisten kansojen oikeutta meren elollisten luonnonvarojen kestävään käyttöön sekä näiden kansojen vastuuta siitä. Pohjoismaiden tulee edelleenkin puhua ponnekkaasti näiden oikeuksien puolesta kansainvälisissä ja alueellisissa järjestöissä.

Pohjoismaat ovat osapuolina useissa pohjoisten merialueiden suojelemiseen pyrkivissä kansainvälisissä yleissopimuksissa, kuten Koillis-Atlantin merellisen ympäristön suojelua koskevassa yleissopimuksessa (OSPAR) ja Itämeren alueen merellisen ympäristön suojelua koskevassa yleissopimuksessa (HELCOM). Työtä hankkeiden parissa tehdään myös muilla foorumeilla, kuten Arktisessa neuvostossa ja YK:ssa. OSPAR-yleissopimuksen puitteissa laaditaan parhaillaan tilanneraporttia meren tilasta. Pohjoismaiden tulee osallistua aktiivisesti tähän sekä muuhun OSPAR-yleissopimuksen puitteissa tehtävään toimintaan.

Islanti pitää tärkeänä, että Pohjoismaat tekevät yhteistyötä Arktisessa neuvostossa. Tässä yhteydessä on syytä korostaa, että Arktisen meriympäristön suojeluohjelman työryhmän (Protection of the Arctic Marine Environment, PAME) on tärkeää arvioida muun muassa, miten meriliikenteen lisääntyminen vaikuttaa muuttuvaan arktiseen ympäristöön. Islanti haluaa niin ikään kiinnittää huomiota alueelliseen ohjelmaan, jonka avulla pyritään suojelemaan arktisia merialueita maalla sijaitsevien lähteiden aiheuttamalta saastumiselta. Suunnitelma on osa YK:n maailmanlaajuisesta toimintaohjelmaa (Global Programme of Action). PAME päivittää parhaillaan arktisen alueen ohjelmaa. Tarkistettu ohjelma julkaistaan vuonna 2009, ja se toimii tärkeänä pohjana Pohjoismaiden kansallisten toimenpidesuunnitelmien päivitykselle.

Pohjoisen luonnolla on suuri vetovoima. Luonto- ja kulttuurimatkailua tuleekin tukea harvaan asutuilla syrjäseuduilla. Markkinoimalla Pohjoismaita ainutlaatuisena matkailukohteena voidaan vahvistaa matkailulinkeiden kokonaiskilpailukykyä.

TEHTÄVÄT

- Pannaan täytäntöön vuosiksi 2009–2013 laaditut suuntaviivat Pohjoismaiden ministerineuvoston yhteistyölle Viron, Latvian ja Liettuan sekä Luoteis-Venäjän kanssa.
- Vahvistetaan yhteistyötä Pohjoismaiden länsinaapureiden, etenkin Kanadan, kanssa.
- Islanti käynnistää yhteistyön Pohjois-Atlantin haavoittuvia merialueita koskevan riskikartan laatimiseksi. Tämänkaltaisen kartoitus on edellytys järjestelmälliselle ympäristövahinkojen ehkäisyvalmiudelle arktisilla merialueilla, joilla laivaliikenne lisääntyy ja kilpailu luonnonvaroista kasvaa.
- Pohjoismaiden ministerineuvoston ja Arktisen neuvoston yhteistyötä ja työnjakoa tulee vahvistaa. Alueellisten järjestöjen ja arktisten yhteistyöhankkeiden tukemista jatketaan.
- Asetetaan työryhmä, jonka tehtävänä on vertailla erilaisia kalastuksen hallintajärjestelmiä ja analysoida mahdollisuuksia käyttää niitä ilmastonmuutoksen seurausten minimoimiseen. Tulokset esitellään konferenssissa.
- Pidetään konferenssi kalastusalan innovaatioista ja meren luonnonvarojen hyödyntämiseen liittyvistä uusista ideoista.
- Järjestetään konferenssi elintarviketurvallisuudesta, kestävyydestä, puhtaudesta, terveellisyydestä ja jäljitettävyydestä.
- Jatketaan *Uusi Pohjoismainen ruoka* -hankkeen kehittämistä ja pyritään näin edistämään pohjoismaisten elintarvikkeiden markkinointia ja innovointia.
- Järjestetään seminaari matkailun innovaatioista ja laadusta.
- Tehdään aloite Pohjoismaiden profiloimiseksi yhtenäisenä matkailu-kohteena etenkin kaukomarkkinoilla.

norden

Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismainen yhteistyö on yksi maailman laajimpia alueellisia yhteistyömuotoja. Yhteistyön piiriin kuuluvat Islanti, Norja, Ruotsi, Suomi ja Tanska sekä itsehallintoalueet Ahvenanmaa, Färsaaret ja Grönlanti. Pohjoismaista yhteistyötä tehdään politiikan, talouden ja kulttuurin aloilla tärkeänä osana eurooppalaista ja kansainvälistä yhteistyötä. Pohjoismaisen yhteisön tavoitteena on vahva Pohjola vahvassa Euroopassa.

Pohjoismainen yhteistyö pyrkii vahvistamaan pohjoismaisia ja alueellisia etuja ja arvoja globaalissa maailmassa. Maiden yhteiset arvot lujittavat osaltaan Pohjolan asemaa yhtenä maailman innovatiivisimmista ja kilpailukykyisimmistä alueista.

Nordisk Ministerråd

(Pohjoismaiden ministerineuvosto)
Store Strandstræde 18
1255 København K
Puh. (+45) 3396 0200
Faksi (+45) 3396 0202

Nordisk Råd

(Pohjoismaiden neuvosto)
Store Strandstræde 18
1255 København K
Puh. (+45) 3396 0400
Faksi (+45) 3311 1870

www.norden.org

